

Expressionistisch dichtungwerk

WIES MOENS

EXPRESSIONISTISCH DICHTWERK

Bezorgd door Els van Damme en Yves T'Sjoen

Literatuur in Vlaanderen
1900-1950

ACADEMIA
PRESS

Literatuur in Vlaanderen
1900–1950

Cyriel Buysse *Oorlogsverhalen* ISBN 978 94 014 2139 3 (2014)

Daan Boens *Frontpoëzie* ISBN 978 94 014 2140 9 (2014)

Joris Vriamont *Proza* ISBN 978 90 382 2579 1 (2016)

Victor Brunclair *Gedichten* ISBN 978 90 382 2664 4 (2017)

René de Clercq *De noodhoorn en andere gedichten* ISBN 978 94 014 5234 2 (2018)

Raymond Brulez *André Tercal* ISBN 978 94 014 5351 6 (2018)

Uitgeverij Academia Press
Ampla House
Coupure Rechts 88 (3de verdieping)
9000 Gent
België

www.academiapress.be

Uitgeverij Academia Press maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij,
de boeken- en multimediodivisie van Uitgeverij Lannoo nv.

ISBN 978 94 014 5912 9
D/2019/45/75
NUR 306

Boekverzorging: Stéphane de Schrevel
Coverfoto: Letterenhuis

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt
© Els van Damme & Yves T'Sjoen
© Nawoord: Els van Damme

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk,
fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

DE BOODSCHAP

7

DE TOCHT

31

OPGANGEN

69

LANDING

105

NAWOORD (ELS VAN DAMME)

151

EDITIEVERANTWOORDING

173

DE BOODSCHAP

[1920]

*Ut cantet canticum novum
sit novus homo*

Augustinus
(De decem chordis)

Aan Moeder, tot gedachtenis

I

Als ik kom
om tot je in te gaan,
schoeisel en mantel
zal ik laten op je drempel.
Mijn mantel is zwaar
van het stof van vele wegen,
de keien hebben
mijn schoeisel ontwricht.
Let niet
op het beven van mijn handen,
let niet
op de schaduwen
die door mijn ogen dwalen.
Ik breng mijn hart mee
als ik tot je in ga,
ik kom om mijn hart te breken
als een reukvaas
over je haren.

II

Ik zal naar mijn Liefde reizen.
Achter lichtende heuvelen
schemert mijn weeldeland.

Wierook brandt in mijn paleizen.
Mijn slaven zochten kruiden na zonnedalen.
Priesteressen hebben mijn reukwerk bereid.

De rode voorhang daalt in zware plooiën.
Als mijn stap klinkt op de marmervloer,
openschuiven zal de rode voorhang
zo rode lippen opendoen.

De geur van mijn specerijen
hangt gonzende in de lucht!
Ik hoor het vreugde-borrelen
van mijn volle oliekruiken,
als de koningsdochter
wordt binnengeleid.

III

Toen wij ontwaakten
(nog lagen roze vrouwenarmen
gestrengeld om onze hals)
ging ons begeren naar U.
Wij hoorden Uw stem
als een ver, ver lied van bekoren –
en zagen het wuiven van Uw witte handen
langs de morgenkim.

Toen wij gingen
over markt en pleinen
(onvoldaan joeg de vlam in ons)
– Gij hebt U vertoond
aan de steeghoek waar vrouwen wachten,
Uw gelaat was onder hen
die aanschoven voor de hospitalen.

En in de avond
(we zaten alleen en nutten
ons vesperbrood onder de lamp)
Uw schreden nog
hebben wij buiten vernomen.
Voor de deur onzer woning
zacht klonk Uw trage stap.

IV

Knielen zal ik
tussen Uw simpele luiden.
Het tempo van hun hart
is de rustige regelmaat
van koperen slingers,
in antieke klokkasten
van eikehout.
Ik zal het jagen stilleggen
van mijn hart,
met kalme riemslag
roeien naar Uw meren van licht.
Daar is geen rimpel
in het meervlak,
lijk daar geen rimpel groeft
door Uw effen gelaat.

Knielen zal ik
tussen Uw simpele luiden.
Zij dragen ruige baard
en spuwen op de vloer van Uw heiligdom;
maar in hun ogen is
de eenvoud der kleinen,
terwijl zij luisteren naar Uw woord.
Ik zal de wortel der ijdelheid
rukken uit mijn oogappel,
de hoge pracht der begeerlikheid
wassen van mijn netvlies:
dat mijn ogen worden gewijd
voor het aanschouwen van wintermisère
en de bespotting
van dompelaars langs de straatweg.

Loven wil ik U, Heer,
om wat Gij mij hebt geschonken!
Licht in mijn ogen toen over mijn ziel
klaar uw gesternte openviel -
en dat ik uw vreugd heb gedronken,
de diepten van uw liefdemeer.

Loven wil ik U, Heer,
om wat Gij mij hebt genomen:
smart en verblijden! En dat Gij mij liet
ledig en dor, en mijn armoe ziet
maar spreekt: 'nog is mijn uur niet gekomen' -
en tot uw lafenisbode: 'keer!'

Loven wil ik U, Heer,
ook, ook om mijn zonden!
En dat de boze zijn angel dreef
diep in mijn vlees, tot hij meester bleef...
Toen ik U weer heb gevonden
dauwden Uw tranen over mij neer.

VI

Laat mij mijn ziel dragen in het gedrang!
Tussen geringen staan en hun ogen richten
naarboven, waar blinken Uw eeuwige sterren.
Ik wil een snoeier zijn in de wijngaard,
een werkmans bij de druivepersen.

Laat mij mijn ziel dragen in het gedrang!
Mijn woord in de mond van stamelaars,
mijn hand voor die liggen langs het pad.
En voor het raam van mijn woning
een vlam in de nacht:
dat wie verdolen mocht
richt zijn schreden
naar het Huis van Toevlucht.
Ik zal het wasbekken klaar zetten,
brood en wijn op de tafel –
en het Boek geopend
aan de parabel van de Goede Herder.

VII

Zie naar de velen!
Hoe zij breken met schuldige handen
het vat van hun levensgenade,
en storten
de kostbare speciën over de grond.

Zie naar de weinigen!
Hoe zij dragen voor zich uit
de broze kruik,
vol van de talenten des levens,
voor zich uit, met witte handen van aanbidding,
naar het Huis der offerande:
dat de balsemgeuren verblijden
de ingang van het Heilige der Heiligen!

Nog gaat
langs eenzame wegen
goede Samaritaan,
en zalft de wonden van die verlaten liggen langs het pad,
en geeft van zijn drank
aan de dorstige die koorts verteert.
Hem wordt gemeten aan de ingang
de volle maat:
dat zijn offervaten overlopen
en de balsem druipt van de altaarsteen.

VIII

Een enkele maal,
als vaardig wordt over me
de genade der grote dingen,
te geven mijzelf.
Een enkele maal
mijzelf te bieden,
vlees en ziel,
op de tafel der hongerigen.
Te breken mijn geluk
in stralen die vallen
over hoofden van deemoed,
mijn weelde in sterreregen
druipend over onbegenadigden.
En over de diepten nog woord,
één klare klepelslag:
ademloos
staan zielen in het luisteren.
Dan mogen de banden lossen,
verloren vloeien
de kracht.
Wie zich-zelf mocht geven
dus een enkele maal,
groot zal hij opgaan over de aarde:
cherubijn van Vervulling.

IX

Die met ons kind was
blijft ons verwant.
Want dat we saam in de nacht
slapend werden thuisgebracht
uit cirkusvertoningen,
is sterker band nog
van ziel tot ziel
dan banden van bloed.

Zo die met ons stond
in kazuifels uit oude kranten,
en zijn offerkelk had hij moeizaam gedraaid
uit blinkende foelie (een geschenk van de winkelvrouw)
– hij heeft als wij
een kelk in zijn reiszak geborgen
en houdt zijn bloed warm
voor het uur der offerande.

Die met ons kind was
en het woord vernam als wij,
hij gaat met ons de lange weg
waar de vuren nog branden
van oude veroveraars,
en breekt zijn brood met ons
en legert in hetzelfde bivak.

X

Slaat in mijn ziel de wonden die verkankeren,
rukt aan mijn hart dat de vezels jammeren –
juichen zal ik in verwinnende wellust,
ik zal zingen als het koren dat gezeseld wordt.

Laat uw vuistslagen branden op mijn gelaat,
uw brandmerk schroeien mijn lillende vlees –
ik weet handen die mijn gelaat zullen wassen,
een mond die de brandwonden zoenen zal.

Luistert, hoe ik bereid mijn uur van wraak:
in de stilte scherp ik de grote verzoeningswoorden,
laaiende kolen zal ik over uw hoofden verzamelen,
ik wil u zien smelten in de gloed van mijn Liefde!

XI

Als over mijn hoofd
de zware eskadronnen gaan:
door luisterende nachten loopt
hun tocht
met omwonden banieren -
Moeder, mijn heilige,
vul gij mijn lamp
met olie
vers en overvloedig.

Als in de lichtende dag
mijn droom staat gedicht,
sluitsteen in het gewelf
van zingende bogen:
plechtig ruist mijn aarde -
Moeder, mijn heilige,
vouw gij mijn handen
en leer me nog
dit kindergebed.

Als ik word opgeroepen
voor de tocht van waagnis,
als de werver gaat van deur tot deur
en vreemde handen stoppen
het brood in mijn ransel -
Moeder, mijn heilige,
terwijl mijn hart al is onder de scharen,
laat stil uw hart nog
kloppen aan het mijn.

Als ik schildwacht sta
op hete barrikaden:
zwart de rode vanen in de nacht,
in mijn ogen
de rosse gloed van puinbrand -
Moeder, mijn heilige,

geef uw gelaat aan de man
naar wie ik mikkend
mijn roer richt!